

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра внутрішньої медицини №1

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної програми
«Фізична терапія, ерготерапія»

_____ Євген СТРАШКО

«_____» _____ 2024 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради медичного
факультету №1

_____ Микола РЯБУШКО

Протокол №1 від «28» серпня 2024 року

СИЛАБУС
«Внутрішні та хірургічні хвороби»

нормативна дисципліна

рівень вищої освіти
галузь знань
спеціальність
кваліфікація освітня
кваліфікація професійна
освітньо-професійна програма
форма навчання
курс(и) та семестр(и) вивчення навчальної
дисципліни

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
22 «Охорона здоров'я»
227 «Фізична терапія, ерготерапія»
бакалавр фізичної терапії, ерготерапії
фізичний терапевт, ерготерапевт
«Медицина»
денна
2 курс, III семестр

МОДУЛЬ 1. Внутрішні хвороби

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри
внутрішньої медицини №1

Зав. кафедри _____ Ганна МАСЛОВА

Протокол №1 від «27» серпня 2024 року

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Маслова Ганна Сергіївна – к.мед.н., доцент, зав. кафедри Скрипник Ігор Миколайович – д.мед.н., професор Кулішов Сергій Костянтинович - д.мед.н, професор Сорокіна Світлана Іванівна – к.мед.н., доцент Третяк Наталя Григорівна – к.мед.н., доцент Шевченко Тетяна Іванівна – к.мед.н., доцент Шапошник Ольга Анатоліївна – к .мед.н., доцент Приходько Наталія Петрівна – к .мед.н., доцент Кудря Ірина Павлівна – к .мед.н., асистент Лиманець Тетяна Володимирівна – к .мед.н., асистент Якимишина Лариса Іллівна – к .мед.н., асистент Островський Владислав Леонідович – асистент Скрипник Роман Ігорович – асистент Драбовська Інна Анатоліївна – асистент Пілат Інна Олегівна – асистент
Профайл викладача (викладачів)	https://int-med-one.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+38 (0532) 56-11-61
E-mail:	vnutrmed1@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://int-med-one.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин: 3,0/90, із них:

Лекції (год.) – 14 год.

Практичні (год) – 34 год.

Самостійна робота (год) – 42 год.

Вид контролю – Підсумковий модульний контроль

Політика навчальної дисципліни:

Політика навчальної дисципліни:

Політика навчальної дисципліни:

- Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/0nrGNrEzksWWytpXV8j05INcg9wbyVjkYx9FrbEY.pdf
- Положення про «Неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Полтавського державного медичного університету» https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/Naj27POg8c3ZiBAbT1czec3PYWQqO6YDuB7I2qq2.pdf
- Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університета https://www.pdmu.edu.ua/storage/sections_nv/docs_links/zr3FjyN6oKY7qqQax2EfYjhdlnZg7YvhqyD58WZj.pdf
- Правил внутрішнього розпорядку для студентів Полтавського державного медичного університету https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/OaN2nwysLPFAUDRvuDPvFSpzM1j9E9CwQQkgr93b.pdf

- Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/6TdcP23hyEkS7hqbjXdxyJVvURg4ZBljhCLVpOoU.pdf
- Положення про організацію самостійної роботи студентів в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/9fsgUnv0JUzOhYB7CkJF2dX8jSDmM3vlt4LUMebt.pdf
- Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/d2v3WhcBOWnuedYRoBKRe7k1xnl4KtbB2r2NR2CG.pdf
- Положення про порядок формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами освіти Полтавського державного медичного університету https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/65GC4bRqLembOGII7xon3ISIR7hQtFXcxUrSjdCA.pdf
- Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/6TdcP23hyEkS7hqbjXdxyJVvURg4ZBljhCLVpOoU.pdf
- Положення про «Електронний журнал успішності» (ez.umsa.edu.ua) в Полтавському державному медичному університеті https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/IO1LPMtso9YsbUQkSTaDJ8wQrkBDjoFnGZUuEpho.pdf
- Положення про рейтинг здобувачів вищої освіти Полтавського державного медичного університету https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NodgoGa48aOWPErstHcBGEagkjBk1rWUwaxvZfde.pdf
- Положення про матеріальне заохочування за успіхи у навчанні студентів Полтавського державного медичного університету https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/RmhZx0Lx1V0c6zZkg1mCkcW6omo3enMM4uB6C5bT.pdf

Опис навчальної дисципліни (анотація). Внутрішні хвороби – розділ медицини, що займається проблемами етіології, патогенезу та клінічних проявів захворювань внутрішніх органів, їхньої діагностики, нехірургічного лікування, профілактики та реабілітації. Навчальна дисципліна «Модуль 1. Внутрішні хвороби» охоплює вивчення основних етіологічних та патогенетичних факторів виникнення захворювань органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної, захворювань нирок та системних хворобах сполучної тканини.

Вивчаються основи клінічного обстеження хворого, основні симптоми та синдроми при захворюваннях внутрішніх органів та їх оцінка, методичні основи фізикального обстеження хворого та семіологічна оцінка результатів обстеження хворого, клініко-діагностична інтерпретація показників найважливіших лабораторно-інструментальних досліджень в нормі та при даних захворюваннях; основні принципи лікування, прогнозу та профілактики.

Предметом вивчення Модуля 1. «Внутрішні хвороби» є вивчення етіології, факторів ризику, патогенез, клінічних проявів, диференційної діагностики, основних принципів лікування, первинної та вторинної профілактики захворювань органів дихальної, травної (травлення), серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок та системних хворобах сполучної тканини.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки).

Пререквізити: «Внутрішні хвороби» як освітній компонент базується на вивченні здобувачами анатомії людини, медичної біології, медичної хімії, медичної та біологічної фізики, фізіології, патофізіології, гігієни та екології, фармакології, пропедевтики педіатрії й інтегрується з цими освітніми компонентами; забезпечує послідовність та взаємозв'язок з травматологією й ортопедією, неврологією, педіатрією, акушерством і гінекологією та іншими предметами навчального плану, що передбачає інтеграцію викладання з цими освітніми компонентами.

Постреквізити: Основні положення освітнього компоненту мають застосовуватися при вивченні суміжних освітніх компонентів протягом 4 років навчання, є базою для підготовки до ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок Б», підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах другого магістерського рівня вищої освіти.

Мета та завдання навчальної дисципліни

- Метою вивчення Модуля 1. «Внутрішні хвороби» є формування у майбутнього фахівця у галузі охорони здоров'я фундаментальних знань, вмінь та навичок пов'язаних з патологією внутрішніх органів, їх впровадження у практику, знання особливостей перебігу, діагностики, відповідного лікування і профілактики хірургічних хвороб та захворювань внутрішніх органів, розвиток клінічного мислення і формулювання реабілітаційного діагнозу – ключових елементів у підготовці підготовки кваліфікованих фізичних терапевтів та ерготерапевтів, що базуються на сучасних досягненнях провідних вітчизняних і іноземних вчених та світової практики.
- Основними завданнями вивчення Модуля 1. «Внутрішні хвороби» є:
  - Засвоєння студентами етіологічних та патогенетичних чинників найбільш поширених захворювань у пульмонології, гастроентерології, кардіології, гематології, нефрології, ревматології.
  - Оволодіння студентами навичок проведення опитування і фізикального обстеження хворих та аналізувати їх результати у пульмонології, гастроентерології, кардіології, гематології, нефрології, ревматології.
  - Оволодіння навичками визначати провідні синдроми і симптоми, аналізувати типову клінічну картину, різних клінічних варіантів та ускладнень найбільш поширених захворювань у пульмонології, гастроентерології, кардіології, гематології, нефрології, ревматології.
  - Оволодіння навичками обґрунтовувати і формулювати попередній та клінічний діагнози найбільш поширених захворювань у пульмонології, гастроентерології, кардіології, гематології, нефрології, ревматології.
  - Визначення плану обстеження хворого, інтерпретації результатів лабораторних та інструментальних досліджень при найбільш поширених захворюваннях у

пульмонології, гастроентерології, кардіології, гематології, нефрології, ревматології та їх ускладненнях.

- Ознайомлення з сучасними принципами тактики ведення (рекомендації стосовно режиму, дієти, лікування, реабілітаційні заходи), немедикаментозного і медикаментозного лікування хворих з найбільш поширеними захворюваннями у пульмонології, гастроентерології, кардіології, гематології, нефрології, ревматології.
- Ознайомлення з принципами діагностики та надання медичної допомоги при невідкладних станах у пульмонології, гастроентерології, кардіології, гематології, нефрології, ревматології.
- Формування у студентів морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна

Компетентності згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна:

– інтегральна:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

– спеціальні (фахові, предметні):

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

- програмні результати навчання:

ПРН 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПРН 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

ПРН 07. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).

ПРН 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПРН 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності (додаток 4).

ПРН 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПРН 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

Результати навчання для дисципліни.

по завершенню вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:
знати:

- Етіологічні та патогенетичні чинники найбільш поширених захворювань органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок та системних хворобах сполучної тканини.
- Різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених захворювань органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок та системних хворобах сполучної тканини.
- Тактику ведення (рекомендації стосовно режиму, дієти, лікування, реабілітаційні заходи) хворого, немедикаментозне і медикаментозне лікування, в тому числі прогноз-модифікуюче, найбільш поширених захворювань органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок, системних хворобах сполучної тканини та їх ускладненнях.
- Прогноз та працездатність хворих із найбільш поширеними захворюваннями органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок та системних хворобах сполучної тканини.

вміти:

- Проводити опитування і фізикальне обстеження хворих із основними захворюваннями органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок, системних хворобах сполучної тканини та аналізувати їх результати.
- Аналізувати типову клінічну картину найбільш поширених захворювань органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок, системних хворобах сполучної тканини, використовувати опитувальники та шкали для оцінки стану здоров'я людини в процесі фізичної терапії та ерготерапії.

- Скласти план обстеження хворого, аналізувати дані лабораторних та інструментальних обстежень при найбільш поширених захворюваннях органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок, системних хворобах сполучної тканини та їх ускладненнях.
- Знати та вміти проводити діагностику найбільш поширених захворюваннях органів дихальної, травної, серцево-судинної, ендокринної, кровотворної систем, захворювань нирок, системних хворобах сполучної тканини, вміти застосовувати, опитувальники та шкали для оцінки стану здоров'я людини в процесі фізичної терапії та ерготерапії.
- Знати методи лікування та реабілітації при конкретних хворобах, показання і протипоказання до їх застосування. Вміти скласти стратегію і тактику фізичної терапії та ерготерапії з урахуванням лікарських та інших методів лікування.
- Знати методи оцінки результатів лікування та реабілітації в цілому та при конкретних хворобах, вміти їх застосовувати та трактувати
- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сучасні методи обстеження в клініці внутрішньої медицини. Визначення основних клінічних симптомів та синдромів в пульмонології, гастроентерології, кардіології, гематології, нефрології, ревматології. Основні лабораторні (загально-клінічні, біохімічні, імуноферментні) та інструментальні (ендоскопічні, ультрасонографічні, рентгенологічні) методи обстеження в клініці внутрішньої медицини.	2
2.	Хронічні гастрити. Виразкова хвороба та інші виразки шлунку та дванадцятипалої кишки. Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль <i>H. pylori</i> . Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Ускладнення. Сучасні підходи до лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
3.	Хронічний холецистит та функціональні біліарні порушення. Жовчнокам'яна хвороба. Хронічний панкреатит. Визначення. Етіологія, патогенез. Значення інфекції, порушень моторики та дисхолії у розвитку хронічного холециститу, холангіту. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення жовчнокам'яної хвороби. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
4.	Хронічна хвороба нирок. Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Класифікація. Клінічні прояви та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Діагностика та ускладнення. Основні принципи лікування залежно від стадії та ренопротекція. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз, трансплантація нирок. Показання та протипоказання до нирковозамісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
5.	Сучасні стандарти ведення хворих з бронхообструктивними захворюваннями. Визначення хронічного обструктивного захворювання легень та бронхіальної астми. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
6.	Ішемічна хвороба серця. Артеріальна гіпертензія. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів стабільної стенокардії. Ускладнені та неускладнені гіпертензивні кризи, особливості лікувальної тактики. Диференційована терапія. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
7.	Анемії. Гемобластози. Визначення. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Особливості клініки та лабораторної діагностики. Ускладнення. Основні принципи лікування різних форм анемії, гострих та хронічних лейкозів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
	Разом	14

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Симптоми та синдроми в клініці внутрішніх хвороб. Основні клінічні симптоми та синдроми хвороб органів дихання, серцево-судинної системи, органів травлення, захворювань нирок, системи крові, ендокринної системи, системних хвороб сполучної тканини.	2
2.	Хронічне обструктивне захворювання легень. Бронхіальна астма. Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Ускладнення. Основні принципи лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
3.	Пневмонії. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Ускладнення (гострий респіраторний дистрес-синдром, деструкція легеневої тканини, гостра дихальна недостатність та інші). Основні принципи лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
4.	Артеріальна гіпертензія. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження. Ускладнення. Немедикаментозне та медикаментозне лікування. Ускладнені та неускладнені гіпертензивні кризи, особливості лікувальної тактики. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
5.	Ішемічна хвороба серця. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів стабільної стенокардії. Диференційована терапія різних форм ІХС. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
6.	Гострі форми ішемічної хвороби серця. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики гострого коронарного синдрому з елевацією сегменту ST та без елевації сегменту ST, нестабільної стенокардії, гострого інфаркту міокарда. Ускладнення гострого інфаркту міокарда (гостра лівошлуночкова недостатність, порушення ритму і провідності серця, розрив міокарда, гостра аневризма серця, післяінфарктний синдром Дреслера та ін.). Діагностика. Основні принципи лікування. Реабілітація. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
7.	Порушення серцевого ритму. Визначення. Етіологія. Класифікація. Електрофізіологічні механізми аритмій (екстрасистолії, фібриляції та тріпотіння передсердь, суправентрикулярної та шлуночкової тахікардії, фібриляції та тріпотіння шлуночків). Клініка, ЕКГ-діагностика. Ускладнення. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування. Роль електроімпульсної терапії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
8.	Ревматична хвороба, ревматоїдний артрит, склеродермія, системний червоний вовчак. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження. Ускладнення. Основні принципи лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
9.	Функціональна диспепсія. Гастроєзофагеальна рефлексна хвороба. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ.	2

	Клінічні прояви залежно від варіанту та стадії. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.	
10.	Хронічний гастрит. Пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки. Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль H. pylori. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Ускладнення. Сучасні підходи до лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
11.	Хронічний холецистит та функціональні захворювання жовчовивідних шляхів. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Ускладнення. Основні принципи лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
12.	Хронічні панкреатити. Визначення. Значення різних етіологічних факторів. Патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу, діагностики та диференціальної діагностики залежно від форми та локалізації патологічного процесу. Методи дослідження при діагностиці панкреатиту. Ускладнення. Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
13.	Хронічні гепатити. Цирози печінки. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Методи діагностики. Аутоімунний гепатит, токсичний (медикаментозний) гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Ускладнення. Основні принципи лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
14.	Хронічна хвороба нирок. Хронічний гломерулонефритом, хронічний пієлонефритом. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви та особливості окремих морфологічних форм. Діагностика. Ускладнення. Основні принципи лікування з урахуванням морфологічної форми та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
15.	Анемії. Гострі та хронічні гемобластози. Визначення. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Особливості клініки та лабораторної діагностики. Ускладнення. Основні принципи лікування різних форм анемій, гострих та хронічних лейкозів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
16.	Цукровий діабет I та II тип. Захворювання щитоподібної залози Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви, критерії діагнозу. Ускладнення. Основні принципи лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.	2
17.	Підсумковий модульний контроль	2
	Разом	34

Самостійна робота

№ п/п	Зміст	Кількість годин
1	Підготовка до практичного заняття за темами - теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	20
2	Підготовка до підсумкового модульного контролю	4
3	<p>Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять (перелік):</p> <p>Хронічні захворювання тонкої кишки: целиакія та інші ентеропатії. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, імунних факторів і ензимопатій (несприйняття лактози, фруктози, галактози та ін.). Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Діагностика. Ускладнення. Принципи терапії.</p> <p>Синдром подразненої кишки. Синдром подразненої кишки, визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Римські діагностичні критерії. Основні принципи лікування різних форм.</p> <p>Хронічні захворювання товстої кишки: неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона. Неспецифічний виразковий коліт та хвороба Крона: визначення, етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня активності, тяжкості і фази перебігу. Лабораторна та інструментальна діагностика. Критерії діагнозу. Кишкові та позакишкові ускладнення та захворювання, асоційовані з запальними захворюваннями кишки (токсична дилатація, перфорація, склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози, увеїти та ін.). Лікування.</p> <p>Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура. Визначення. Етіологія та патогенез, основні клінічні синдроми. Діагностика та основні принципи лікування. Профілактика кровотеч.</p> <p>Плеврити та плевральний випіт. Визначення. Етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренування плевральної порожнини. Принципи терапії.</p> <p>Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Визначення. Фактори, які сприяють розвитку бронхоектатичної хвороби, абсцесу та гангрени легень. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Принципи лікування.</p> <p>Хронічна серцева недостатність. Визначення. Основні причини. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах (лівих та правих відділів серця). Роль нейрогуморальної активації та ремоделювання серця. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості залежно від варіанту (систолічний, діастолічний), стадії та функціонального класу. Діагностика. Значення ехокардіографії. Принципи лікування.</p> <p>Порушенням провідності серця. Визначення. Етіологія. Класифікація. Клініка та ЕКГ-діагностика синоатріальних, атріовентрикулярних блокад та блокад ніжок пучка Гіса. Тактика при гострих та хронічних порушеннях провідності.</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>3</p>
Разом		42

Індивідуальні завдання

1. Аналіз історій хвороб.
2. Підготовка презентацій за тематикою занять.
3. Доповідь на клінічних та клініко-анатомічних конференціях.
4. Участь у наукових конференціях.

Примітка. Здобувач освіти самостійно може обрати тему індивідуального завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів вищої освіти до підсумкового модульного контролю

- Основні симптоми та синдроми органів дихання.
- Основні симптоми та синдроми хвороб серцево-судинної системи.
- Основні симптоми та синдроми при хворобах травної системи.
- Основні симптоми та синдроми захворювань нирок.
- Основні симптоми та синдроми хвороб системи крові.
- Основні симптоми та синдроми при захворюваннях ендокринної системи.
- Основні симптоми та синдроми при системних хворобах сполучної тканини.
- Визначення, етіологія, особливості патогенезу та класифікація, клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження бронхіальної астми. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, особливості патогенезу хронічного обструктивного захворювання легень. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез, класифікація пневмоній. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, особливості патогенезу та класифікація артеріальної гіпертензії. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез, класифікація ішемічної хвороби серця. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, особливості патогенезу та класифікація ішемічної хвороби серця. Особливості діагностики гострих та хронічних форм. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, особливості патогенезу та класифікація порушень серцевого ритму.
- Клінічний перебіг, ЕКГ-діагностика аритмій. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування.
- Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження ревматичної хвороби серця. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.

- Визначення, етіологія, особливості патогенезу та класифікація склеродермії. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, патогенез та класифікація системного червоного вовчаку. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, патогенез, класифікація гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, патогенез, класифікація функціональної диспенсії. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез пептичної виразки шлунку та дванадцятипалої кишки. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез, класифікація хронічного холециститу. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез, класифікація функціональних захворювань жовчовивідних шляхів. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез, класифікація хронічного панкреатиту. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез, класифікація хронічних гепатитів. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія та патогенез, класифікація цирозів печінки. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, патогенез та класифікація хронічного гломерулонефриту. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, патогенез та класифікація хронічного пієлонефриту. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологічні фактори, патогенез, особливості клінічної картини, лабораторної діагностики, основні принципи лікування анемії.
- Визначення, етіологія, особливості патогенезу гострих лейкозів. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Визначення, етіологія, особливості патогенезу та класифікація хронічних лейкозів.
- Визначення, етіологія та патогенез, класифікація цукрового діабету. Особливості діагностики. Основні принципи лікування.
- Клінічні прояви гіпертиреозу та гіпотиреозу, особливості діагностики, ускладнення та основні принципи лікування.

Методи навчання

Методи навчання – це апробовані й систематично функціонуючі способи взаємопов'язаної діяльності тих, хто навчає (методи викладання), і тих, хто навчається (методи навчання), спрямовані на вирішення в навчальному процесі певних освітніх, виховних і розвивальних завдань.

На кафедрі внутрішньої медицини №1 застосовуються наступні методи навчання:

- вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- практичні (різні види практичної діяльності студента під керівництвом викладача або самостійно);
- аналіз конкретних ситуацій;
- рольові ігри;
- «мозковий штурм»;
- відео-навчання.

Форми та методи оцінювання

Для ефективної перевірки рівня засвоєння здобувачами знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни використовують різні методи й форми оцінювання.

Найпоширенішими **методами** оцінювання є: усний контроль, письмовий, тестовий, графічний, програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Усне опитування передбачає таку послідовність: формулювання запитань (завдань) з урахуванням специфіки навчальної дисципліни й вимог програми; підготовка студентів до відповіді та викладу знань; корегування викладених у процесі відповіді знань; аналіз і оцінювання відповіді.

Письмова перевірка здійснюється у формі перевіркової (контрольної) роботи. Основна перевага письмової перевірки – це те, що за короткий термін викладач має змогу скласти чітке уявлення про знання багатьох студентів. Результати перевірки чітко фіксовані. Письмові роботи зберігаються. Студенти мають змогу з'ясувати з викладачем деталі й неточності у власних відповідях, провести самоаналіз.

Для визначення рівня сформованості знань і вмінь з навчальної дисципліни користуються методом тестів. Використовуються тести відкритої форми (із вільно конструйованими відповідями) і тести закритої форми (із запропонованими відповідями). Доцільним є проведення тестової перевірки кожної теми навчальної дисципліни з усіх основних її питань.

Форми оцінювання. Під час навчальних занять використовують індивідуальну та фронтальну перевірки знань, умінь і навичок студентів, а також підсумкові форми контролю.

Засоби діагностики результатів навчання (тести; ситуаційні задачі; матеріали клінічних розборів хворого, історії хвороби; матеріали лабораторних, функціональних, інструментальних та інших методів обстеження хворих).

Система поточного та підсумкового контролю

При оцінюванні засвоєння кожної теми модуля студенту виставляється оцінка за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих в академії критеріїв оцінювання для дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичними вказівками для вивчення тем.

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	А	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	В	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	С	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовільно)	Б	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	Е	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовільно)	БХ	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	Б	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

**Шкала переводу середньої кількості балів
у традиційну оцінку за 4-бальною шкалою дисциплін**

Середній бал за поточну успішність (А)	Бали за поточну успішність з модуля (А * 24)	Бали за екзамен (А*24 + А*16)	Категорія ЄКТС	За 4-бальною шкалою	
2	48	80	ЕХ	2 незадовільно	
2,1	50	84			
2,15	52	86			
2,2	53	88			
2,25	54	90			
2,3	55	92			
2,35	56	94			
2,4	58	96			
2,45	59	98			
2,5	60	100			
2,55	61	102			
2,6	62	104			
2,65	64	106			
2,7	65	108			
2,75	66	110			
2,8	67	112			
2,85	68	114			
2,9	70	116			
2,95	71	118			
3	72	122			Е
3,05	73	123			
3,1	74	124			
3,15	76	126			
3,2	77	128			
3,25	78	130	Б		
3,3	79	132			
3,35	80	134			
3,4	82	136	С	4 добре	
3,45	83	138			
3,5	84	140			
3,55	85	142			
3,6	86	144			
3,65	88	146			
3,7	89	148			
3,75	90	150			
3,8	91	152			
3,85	92	154			
3,9	94	156			
3,95	95	158			
4	96	160	В		
4,05	97	162			
4,1	98	164			

4,15	100	166	A	5 відмінно
4,2	101	168		
4,25	102	170		
4,3	103	172		
4,35	104	174		
4,4	106	176		
4,45	107	178		
4,5	108	180		
4,55	109	182		
4,6	110	184		
4,65	112	186		
4,7	113	188		
4,75	114	190		
4,8	115	192		
4,85	116	194		
4,9	118	196		
4,95	119	198		
5	120	200		

Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма
2. Силабус дисципліни
3. Список рекомендованої літератури
4. Матеріали лекцій
5. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок студентів:
  - тести різних рівнів складності
  - ситуаційні задачі
  - комп'ютерні контролюючі програми
6. Відеофільми.
7. Мультимедійні презентації.
8. Клінічні аналізи.

Рекомендована література

1. Базова:

1. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 1. Розділи 1—8: підручник / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. ; за ред. проф. Л.В. Глушка. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. — 680с.
2. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 2. Розділи 9—24: підручник / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. ; за ред. проф. Л.В. Глушка. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. — 584с.

2. Допоміжна

1. Внутрішня медицина: poradnik лікарю загальної практики: навчальний посібник / А.С. Свінціцький, О.О. Абрагамович, П.М. Боднар [та ін.]; за ред. А.С. Свінціцького. — К.: ВСВ «Медицина», 2014. — 1272 с.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини: [підручник для студентів вищ. мед. закладів освіти III-

IV рівнів акредитації] / за ред. О. Г. Яворського ; Юліан Ілліч Децик, Остап Григорович Яворський, Євген Михайлович Нейко та ін. – Вид. 3-тє, випр. і доп. – К. : Медицина, 2013. – 551 с. : іл. – Предм. покажч.: с. 543–551

3. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів / За ред. Ю.М. Мостового. – 13-те вид., доп. – і перероб. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2020. – 582 с.

Інформаційні ресурси

<http://moz.gov.ua/>

<http://pdmu.edu.ua/>

<https://www.facebook.com/groups/1886783128212266/?ref=bookmarks>

<http://www.medliter.ru/?page=list&id=49>

<http://www.medscape.com/gastroenterology>

<http://ukrgastro.com.ua/>

<http://www.gastroscan.ru/>

<http://www.worldgastroenterology.org/>

http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20070319_128.html

<http://www.ginasthma.org>

<http://www.goldcopd.com>

<http://www.medscape.com/pulmonarymedicine>

<http://health-ua.com/>

<https://medprosvita.com.ua/>

<https://www.umj.com.ua/>

European LeukemiaNet recommendations for the management of chronic myeloid leukemia: 2013/

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4915804/>

Chronic myeloid leukemia: ESMO Clinical Practice Guidelines for diagnosis, treatment and follow-up

/ http://annonc.oxfordjournals.org/content/23/suppl_7/vii72.full

Chronic Lymphocytic Leukaemia: ESMO Clinical Practice Guidelines /

<http://www.esmo.org/Guidelines/Haematological-Malignancies/Chronic-Lymphocytic-Leukaemia>

<http://www.dec.gov.ua/mtd/reestr.html>

http://www.ifp.kiev.ua/doc/metodd/doc/metodrec_ukr.htm

<https://www.ersnet.org/>

<https://www.ueg.eu/home/>

Розробники:

Кудря І.П. - асистент, к.мед.н.

Шапошник О.А. - доцент, к.мед.н.

Приходько Н.П. - доцент, к.мед.н.